

Základní škola a Mateřská škola Kladno, Norská 2633

odloučené pracoviště Mateřská škola Na Vyhaslém
3197, Kladno

Školní vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Montessori vzdělávací program

Motivační název: *„Pomoz mi, abych to dokázal sám.“*

OBSAH

Obsah

1. Identifikační údaje o mateřské škole.....	5
2. Obecná charakteristika školy	6
3. Podmínky vzdělávání	6
3.1 Věcné podmínky.....	6
3.2 Životospráva	7
3.3 Psychosociální podmínky	7
3.4 Organizace.....	8
3.5 Řízení mateřské školy	8
3.6 Personální a pedagogické zajištění	8
3.7 Spoluúčast rodičů.....	9
3.8 Podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami	9
3.8.1 Systém péče o děti s přiznanými opatřeními v mateřské škole.....	10
3.8.2 Podmínky vzdělávání dětí s přiznanými podpůrnými opatřeními	10
3.9 Podmínky pro vzdělávání dětí nadaných	10
3.10 Podmínky pro vzdělávání dětí od dvou do tří let.....	10
4 Organizace vzdělávání	10
5 Charakteristika vzdělávacího programu	12
6. Vzdělávací obsah	13
6.1 Principy vzdělávání Marie Montessori:	13
6. 2 Oblasti vzdělávání v MŠ Montessori.....	14
6.2.1 Praktický život	14
6.2.2 Smyslová výchova	15
6.2.3.Jazyk.....	16
6.2.4 Matematika	17
6.2.5 Kosmická výchova	19
6.3 Další obohacující programy.....	20
7. Evaulační systém a pedagogická diagnostika	22
Seznam literatury	23

*„Lidská osobnost,
ne výchovná metoda,
musí být brána v úvahu.“*

Maria Montessori

1. Identifikační údaje o mateřské škole

Název školy: Základní škola a Mateřská škola Kladno, Norská 2633

Adresa školy: Norská 2633, Kladno 27201

Název vzdělávacího programu: Montessori vzdělávací program

Motivační název: „Pomoz mi, abych to dokázal sám.“

Zřizovatel školy: Statutární město Kladno

Ředitelka: Mgr. Daniela Vlčková

Odloučené pracoviště: Mateřská škola Na Vyhaslém 3197 Kladno

Pracovnice pověřená vedením pracovníků: Hana Koukalová

IČO: 70567981

Telefon: 312 276 049

E -mail: info@montessori-kladno.cz

Internetové stránky: www.montessori-kladno.cz

Zpracovatelé: Bc. Lucie Angelisová

Michaela Beránková, DiS

Mgr. Nikol Fíková

Čj.: MŠ/1037/2021

Platnost dokumentu od: 1.9.2021

Projednán na pedagogické radě: 27.8.2021

Ředitelka školy: Mgr. Daniela Vlčková

2. Obecná charakteristika školy

Mateřská škola pracuje podle výchovně vzdělávacího programu Marie Montessori od roku 1998, kdy začínala jako pilotní škola s tímto programem ve dvou ze svých tříd. Pro velký zájem ze strany rodičovské veřejnosti se vzdělávací program rozšířil do všech tříd.

Mateřská škola (dále MŠ) je čtyřtřídní mateřská škola s kapacitou 112 dětí. V každé třídě je 28 dětí ve věku 3-6 let, ve kterých se pracuje podle vzdělávacího programu Marie Montessori. Dětem se věnuje obvykle 15 pracovníků.

MŠ se nachází v okrajové části města v těsné blízkosti lesa a v dosahu městské hromadné dopravy. Budova je pavilónová a v posledních letech prošla celkovou rekonstrukcí. Jednotlivé pavilóny spojuje společná chodba, která byla obnovena a upravena v roce 2019 a představuje nové možnosti pro vzdělávání v cyklu: voda, les, vzduch a vesmír. V MŠ se nachází i Montessori laboratoř, kde děti mohou bádát a objevovat.

Celý areál MŠ je oplocen, u vchodů do tříd jsou nainstalována bezpečnostní zařízení. Rodiče vstupují do budovy pomocí čipových karet. Součástí mateřské školy je přírodní zahrada, která prošla rekonstrukcí v roce 2020 a stala se tak místem nejen pro hru, ale i prostorem pro další vzdělávání a objevování.

3. Podmínky vzdělávání

3.1 Věcné podmínky

Prostorové uspořádání MŠ vychází z principů Marie Montessori, třídy jsou vybaveny tak, aby rozvíjely děti v jejich senzitivních obdobích. K tomuto jsou uzpůsobeny i pomůcky, které mají děti maximálně rozvinout ve všech oblastech vývoje. Všechny třídy jsou vybaveny nízkým nábytkem a pomůcky jsou umístěny tak, že si je mohou děti samostatně vybírat. Prostory tříd jsou rozčleněny na části pro pohyb, spontánní hry a na koutky podle oblastí. Součástí každé třídy je i plně funkční kuchyně.

Výtvary a výrobky si děti zakládají do svých poliček nebo šanonů. Rodiče do nich mohou kdykoliv nahlížet, a informovat se tak o práci svého dítěte.

Každá třída má své technické vybavení, které využívá pro tvorbu pomůcek a materiálů pro děti. Součástí každé třídy je počítač, tiskárna, laminátor, řezačka, skartovací nástavec. V prostorách MŠ je i sborovna, která poskytuje stejné technické vybavení jako ve třídách, včetně skladu materiálu. V MŠ se nachází i keramická pec a laboratoř. Tato se dělí do tří částí: na dílnu, temnou místnost a místnost na pokusy.

Prostory zahrady jsou vybaveny novými hracími prvky na téma: „Svět v jedné zahradě“. Každá třída má vlastní krytou terasu, která slouží pro venkovní svačiny a vzdělávací činnosti na zahradě. Součástí zahrady je i vodní prvek, který slouží v letních měsících pro osvěžení dětí, záhonky pro pěstování.

Máme v plánu dle kompetenčních, prostorových, finančních, organizačních, legislativních, časových a personálních možností změnit či zlepšit:

- revitalizaci ohniště a dřevníku na zahradě,
- dovybavit Montessori laboratoř.

3.2 Životospráva

Dětem je poskytována zdravá a vyvážená strava s dostatečným přísunem ovoce a zeleniny. Skladba jídelníčku je pestrá, mezi jednotlivými pokrmy jsou dodržovány potřebné intervaly. Pitný režim je zajištěný po celý den. V jídelníčku je uváděno složení pokrmů i s označením alergenů. V případě speciálního dietního omezení dítěte na základě lékařské zprávy, domlouvá vedoucí stravování a pedagog individuálně se zákonným zástupcem dítěte možný postup.

Děti využívají sebeobslužný způsob svačin a částečně obědů. Samy prostírají, podílí se na přípravě svačin, pití si nalévají z malých džbánek. Při obědě si nalévají polévku, učí se odhadnout množství ke konzumaci. V každé třídě je reálná kuchyňka přizpůsobená velikostí dětem. Zde má každé dítě vlastní hrnek, který lze použít v rámci pitného režimu po celý den. V kuchyňce děti mohou mýt nádobí a učit se aktivity (pod dohledem pedagoga) jako je krájení, loupání, strouhání ovoce a zeleniny.

Pobyt venku je přizpůsoben vnějším podmínkám. Děti jsou každodenně dostatečně dlouho venku. V teplých dnech se program a činnosti přenáší ven.

Je respektována individuální potřeba aktivity, spánku a odpočinku. Děti, které nemají potřebu spánku, nejsou ke spánku nuceny, relaxují v klidové poloze za poslechu pohádky a hudby.

Máme v plánu dle kompetenčních, prostorových, finančních, organizačních, legislativních, časových a personálních možností změnit či zlepšit:

- obnovit kuchyňské vybavení.

3.3 Psychosociální podmínky

Učitel v Montessori prostředí je hlavně průvodce dětí a pozorovatel, vede děti ke klidu, komunikaci, spolupráci, trpělivosti, zodpovědnosti a samostatnosti. Vytváří harmonické a bezpečné prostředí. Učitel naplňuje základní potřeby dětí a zároveň respektuje potřeby dětí. Důležitou roli v tomto procesu hraje potřeba místa, svobody, ale zároveň Montessori prostředí dodává dětem bezpečí v podobě řádu a pravidel. Každé dítě je unikátní a vyvíjí se svým tempem. Učitel provádí děti citlivě, dopřává jim potřebný čas a klid, aby se mohly v Montessori prostředí rozvíjet ve všech svých senzitivních fázích. Naším cílem je bezpečné a přátelské prostředí pro děti i rodiče.

Nově přijaté děti postupně adaptujeme, aby získaly důvěru a cítily se bezpečně. Rodiče podle časových možností tráví se svým dítětem čas v MŠ a postupně se prodlužuje doba, kdy dítě zůstává v MŠ samo. Každá adaptace dítěte je individuální a vychází ze zralosti dítěte na odloučení od rodiče.

Máme v plánu dle kompetenčních, prostorových, finančních, organizačních, legislativních, časových a personálních možností změnit či zlepšit:

- spolupráci s bezpečnostními složkami v rámci prevence negativních jevů.

3.4 Organizace

Denní řád je dostatečně pružný, umožňuje reagovat na potřeby dětí. Děti mají dostatek prostoru na práci i hru. Způsob organizace výchovně vzdělávací práce je zakotven v systému Montessori pedagogiky. Umožňuje dětem pracovat v promyšleném připraveném prostředí, které děti podněcuje k učení, samostatnosti a nezávislosti.

Do denního programu jsou pravidelně (několikrát v týdnu) zařazovány řízené zdravotně pohybové aktivity. Každodenně je zařazován pobyt a volný pohyb dětí venku i za nepříznivého počasí. Pouze v extrémním počasí (silný vítr, mráz, inverze) se nahrazuje pobyt venku pohybovou aktivitou uvnitř v zadní části třídy, kde je k dispozici tělovýchovné nářadí.

Máme v plánu dle kompetenčních, prostorových, finančních, organizačních, legislativních, časových a personálních možností změnit či zlepšit:

- obnovit tělovýchovné náčiní,
- pokračovat v dalším vzdělávání pedagogů v různých oborech.

3.5 Řízení mateřské školy

Povinnosti a pravomoci zaměstnanců jsou popsány v dalších dokumentech (Pracovní řád, Pracovní náplň). Je vypracován funkční informační systém uvnitř MŠ i navenek. Všechny akce a plány MŠ se zaznamenávají do měsíčního plánu, který je přístupný v jídelně pro všechny zaměstnance. Pro rodiče jsou informace zveřejňovány na nástěnkách v šatnách tříd, ve vývěsce MŠ a na školním webu: www.montessori-kladno.cz. Zprávou webu je ředitelkou školy pověřený učitel, který je zodpovědný za aktuální informace. S technickou stránkou webu pomáhají zástupci Spolku rodičů Školka MontessoriKladno, z.s.

Školní vzdělávací program vypracovává koordinátor školního vzdělávacího programu, pověřený ředitelkou školy ve spolupráci s ostatními členy týmu.

Naše MŠ je součástí Základní školy a Mateřské školy Kladno, Norská 263, jejíž součástí je také samostatné odloučené pracoviště ZŠ Montessori. S celou školou také velice úzce spolupracujeme, stejně jako se zřizovatelem školy – Statutárním městem Kladnem.

Při řešení výchovných a vzdělávacích problémů dětí spolupracujeme se školním poradenským pracovištěm, ale i s dalšími odborníky a specializovanými pracovišti např. klinickými logopedy, speciálními pedagogy, pedagogicko-psychologickými poradnami aj..

Máme v plánu dle kompetenčních, prostorových, finančních, organizačních, legislativních, časových a personálních možností změnit či zlepšit:

- prohloubit spolupráci se školním speciálním pedagogem při diagnostice dětí.

3.6 Personální a pedagogické zajištění

Všichni zaměstnanci mají předepsanou odbornou kvalifikaci. Většina učitelek absolvovala Diplomový kurz Marie Montessori, akreditovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, zakončený zkouškou a diplomovou prací. V osobnostním životě učitelů se projevuje aktivně zájem o zdravý životní styl, vlastní osobnostní a profesní růst a pozitivní ladění. Odbornou způsobilost si pravidelně rozšiřují v rámci dalšího vzdělávání pedagogických

pracovníků, dalších Montessori kurzů a seminářů, studiem odborné literatury a účastí na vzdělávacích kurzech.

Při plánování služeb učitelů je zajištěno překrývání přímé pedagogické činnosti tak, aby byl dostatečně zajištěn dopolední blok svobodné práce s Montessori materiálem.

Máme v plánu dle kompetenčních, prostorových, finančních, organizačních, legislativních, časových a personálních možností změnit či zlepšit:

- společné sdílení poznatků z kurzů a seminářů.

3.7 Spoluúčast rodičů

Rodiče mají možnost podílet se na dění v mateřské škole. Spolupráci s rodiči chápeme na základě partnerství. Otevřeným a vstřícným jednáním navazujeme s rodiči oboustrannou důvěru a ochotně s nimi spolupracujeme. Rodiče se mohou účastnit programu v mateřské škole se svými dětmi, po domluvě s učitelkou, kdykoliv během dne.

Učitelky využívají nabídky rodičů v průběhu školního roku (dle možností rodičů) při realizaci konkrétních projektů v jednotlivých třídách. Dále využívají nabídek rodičů z pracovních oborů (např. zajímavé přednášky) nebo pomoci při výtvarných a pracovních dílnách. V průběhu školního roku připravují učitelé společná setkávání rodičů a dětí: výlety s různou tematikou, společné pečení v předvánočním čase, společné pracovní dílny v zahradě, společné čtení, slavnostní rozloučení s předškoláky, apod. Každá třída si podrobněji zpracovává plán akcí ve svém třídním vzdělávacím programu.

Zaměstnanci školy nezasahují do života a soukromí rodiny a zachovávají diskrétnost v jejich svěřených vnitřních záležitostech.

Máme v plánu dle kompetenčních, prostorových, finančních, organizačních, legislativních, časových a personálních možností změnit či zlepšit:

- znovu zlepšit spolupráci s rodiči vzhledem k epidemiologické situaci.

3.8 Podmínky pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami

Připravené prostředí v podmínkách Montessori pedagogiky svým mnohostranným a pestrým pojetím poskytuje plně podmínky pro zajištění nabídky pro všechny děti. Originální pomůcky z praktického života, smyslové výchovy, oblasti jazyka, matematiky a kosmické výchovy umožňují dětem dosahovat vysokou individuální úroveň požadovaných kompetencí.

Důležitou podmínkou úspěšnosti pro vzdělávání dětí se speciálně vzdělávacími potřebami je vhodná volba metod, prostředků a dále také uplatňování vysoce profesionálních postojů učitelů i ostatních pracovníků, kteří se na péči o dítě a jeho vzdělávání podílejí. Vzdělávací systém Montessori uplatňuje individuální přístup ke každému dítěti a vychází z jeho možností a potřeb.

3.8.1 Systém péče o děti s priznanými opatřeními v mateřské škole

Plán pedagogické podpory:

Pokud má dítě při vzdělávání výrazné obtíže v některých oblastech vzdělávání, vyhotoví třídní učitelka na základě pedagogické diagnostiky plán pedagogické podpory (dále jen PLPP). Seznámí s důvody jeho vyhotovení zákonné zástupce, v případě potřeby spolupracuje se speciálním pedagogem. Pokud PLPP naplňuje své cíle, pokračuje učitelka v jeho realizaci a průběžně ho podle pokroků dítěte aktualizuje a hodnotí. Pokud nedochází ke zlepšení a naplnění cílů je doporučeno zákonným zástupcům vyhledat pomoc ve školském poradenském zařízení.

Individuální vzdělávací plán:

Pokud školské poradenské zařízení doporučí zpracování individuálního vzdělávacího plánu (dále jen IVP), je pro jeho tvorbu podkladem toto doporučení, ŠVP a potřeby dítěte, popřípadě PLPP. IVP je vypracováno třídními učitelkami, speciální pedagogem ve spolupráci se zákonnými zástupci a školským poradenským zařízením. Všichni zúčastnění jsou s IVP seznámeni. IVP je průběžně vyhodnocováno a konzultováno s rodiči. Podle potřeb dítěte je IVP aktualizováno, zákonní zástupci jsou se všemi změnami vždy seznámeni. Ukončení vzdělávání podle IVP musí doporučit školské poradenské zařízení a ukončení je zapsáno do vyhodnocení IVP.

3.8.2 Podmínky vzdělávání dětí s priznanými podpůrnými opatřeními

Montessori prostředí plně zajišťuje individualizaci a diferenciaci vzdělávacího procesu. Důležitou podmínkou vzdělávání je osvojení specifických dovedností dítěte, v Montessori prostředí je právě samostatnost, sebeobsluha a hygienické návyky stěžejním bodem základu pro všechny děti, kterou naplňují v oblasti praktického života, podle své úrovně a možností.

Pro úspěšné vzdělávání úzce spolupracujeme se zákonnými zástupci dítěte a školskými poradenskými zařízeními a podle stupně podpůrného opatření je zajištěna přítomnost asistenta.

3.9 Podmínky pro vzdělávání dětí nadaných

Montessori třída nabízí strukturované prostředí, nabídka činností je pestrá, děti mají možnost rozvíjet svůj potenciál v maximální míře např. ve výtvarném ateliéru, hudebním koutku, v laboratoři.

3.10 Podmínky pro vzdělávání dětí od dvou do tří let

Vzhledem ke specifickým potřebám těchto dětí není naše MŠ v současné době pro tuto věkovou skupinu připravena, proto přijímáme děti mladší tří let jen v případě, že mají dostatečné hygienické návyky, které nevyžadují zvláštní péči, děti jsou bez plen a jsou dostatečně sociálně a emočně vyspělé na to, aby zvládli pobyt v naší mateřské škole.

4 Organizace vzdělávání

Ve všech čtyřech třídách: A,B,C,D probíhá vzdělávání podle pedagogiky Marie Montessori. V každé třídě je 28 dětí v heterogenních (věkově smíšených) skupinách, ve věku od 3 do 6 let.

Do tříd jsou děti zařazovány podle počtu volných míst v jednotlivých třídách. V případě sourozenců respektujeme přání rodičů, u kamarádů podle možností.

Ve všech třídách nalezneme připravené prostředí, jednotlivé koutky jsou plně vybaveny Montessori pomůckami. Pro děti v Montessori prostředí je důležitá realita, proto používáme skutečné materiály, které jsou funkční, či zmenšené modely reálných věcí. Prostor je uzpůsoben tak, aby děti mohly být samostatné, rozvíjely své schopnosti, lépe se orientovaly a cítily se v klidu a bezpečí. Takové prostředí poskytuje nabídku a možnosti pro objevování, tvořivost a kreativitu. Ve třídách nalezneme i výtvarné, pohybové a hudební koutky. V rámci podpory polytechnického vzdělávání je součástí každé třídy i reálný dětský prvek, doplněný základní sadou náradí. Samozřejmostí je i prostor pro relaxaci kdykoliv během dne. V některých třídách pečují děti o zvířátka.

Vzhledem k obsáhlosti Montessori metody a způsobu vzdělávání je maximálně zajištěno souběžné působení dvou učitelů na třídě. V této době probíhá blok svobodné práce s Montessori pomůckami, individuální ukázky učitelů, svačina, řízená činnost a pobyt venku.

Kritéria pro přijímání dětí do mateřské školy v souladu s právními předpisy každý rok ředitelka školy vydává v dostatečném předstihu před zápisem do MŠ. Kritéria jsou vyvěšována na www stránkách školy. Zápis dětí provádí pověřený pracovník MŠ. V zákonné lhůtě vydává ředitelka školy rozhodnutí o přijetí či nepřijetí k předškolnímu vzdělávání.

Naše MŠ uskutečňuje individuální vzdělávání v souladu s platnou legislativou. Podrobně viz školní řád.

Jazyková příprava dětí s nedostatečnou znalostí českého jazyka je poskytována v souladu se školním řádem. Dle možností podporujeme přítomnost asistenta pedagoga ve třídě.

Distanční výuka dětí s povinným předškolním vzděláváním probíhá na velmi kvalitní úrovni individuálním způsobem s přihlédnutím k časovým, technickým, finančním i osobním možnostem rodičů.

5 Charakteristika vzdělávacího programu

Zaměření školy:

Vytváříme prostředí, které je pro děti zdrojem úspěšnosti a uspokojení. Děti tak získávají návyk pracovat s plným nasazením, trpělivě, tvořivě a s iniciativou. Toto vše je učíme na činnostech, které děti baví, protože mají smysl a dávají jim prostor pro vlastní rozhodování. Školní vzdělávací program je připraven podle principů pedagogiky Marie Montessori. Vzdělávací systém Marie Montessori vychází z potřeb malého dítěte, učí ho rozvíjet jeho přirozené schopnosti a smyslové vnímání. Je výsledkem dlouholetého hledání a ověřování metod vzdělávání malých dětí v předškolních zařízeních a školách, ale také v rodině.

Dlouhodobé cíle vzdělávacího programu (dle rámcového vzdělávacího programu):

- 1. rozvíjení dítěte, jeho učení a poznání*
- 2. osvojení základů hodnot, na nichž je založena naše společnost*
- 3. získání osobní samostatnosti a schopnosti projevit se jako samostatná osobnost působící na své okolí.*

Metody a formy práce specifické pro vzdělávací program Marie Montessori:

- Trojstupňová výuka:
 1. představení předmětu nebo jevu a jeho pojmenování,
 2. znovu poznání a procvičení činnosti
 3. aktivní ovládnutí.
- Izolace jedné vlastnosti – izolovaný vjem dítě snáze identifikuje.
- Práce s chybou - chyba je chápána jako běžný, přirozený projev v procesu učení, jako užitečná součást řešení problémů a jako bohatý zdroj nových poznatků. Materiály a pomůcky jsou koncipovány tak, aby si dítě samo mohlo zkontrolovat správnost řešení, najít a opravit chybu.
- Výběr místa – děti si vybírají svůj prostor na práci (stůl či kobereček), který vymezuje pracovní plochu dítěte.

Zajištění průběhu vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, dětí nadaných:

- pro děti s odkladem školní docházky vypracováváme plán, který pravidelně vyhodnocujeme
- v případě potřeby vypracováváme plán pedagogické podpory, příp. individuální vzdělávací plán (na základě doporučení odborného pracoviště).

Zajištění průběhu vzdělávání dětí od dvou do tří let:

- vzhledem ke specifickým potřebám těchto dětí není naše MŠ v současné době pro tuto věkovou skupinu připravena.

6. Vzdělávací obsah

Podrobnější vzdělávací obsah lze nalézt v pomůckových knihách u každé učitelky.

6.1 Principy vzdělávání Marie Montessori:

- Princip věkové heterogenity – optimální spojení dětí od 3 do 6 let. Mladší se učí od starších. Starší děti pomáhají mladším, starají se o ně a učí se trpělivosti a vzájemnému respektu.
- Princip Individuálního přístupu k dítěti, podporování jeho potřeb a zájmů, rozvoj jeho osobnosti a sebeutváření.
- Princip svobody a samostatnosti - svoboda dítěte a podpora jeho iniciativy, pohybu a volby činnosti jde ruku v ruce současně s výchovou k zodpovědnosti za vlastní jednání.
- Princip vedení- vedení dětí k aktivnímu, samostatnému a efektivnímu vzdělávání, získávání zkušeností kontaktem se světem. Učitel je jako rádce a partner, který pomáhá, iniciuje, organizuje, nabízí a inspiruje.
- Princip pohybu – zdokonalování pohybů jemné i hrubé motoriky. Pohybu se využívá i k rozvoji myšlení, učení a zapamatování si.
- Práce s chybou – dělat chyby je přirozené. Montessori pomůcky jsou koncipovány tak, aby dítě našlo chybu samo, toto nazýváme kontrolou chyb.
- Princip normalizace – znamená návrat k normálu. Normalizované dítě je zdravé a může se přiměřeně svým schopnostem rozvíjet. S procesem normalizace se pojí i sociální chování, dobrovolná disciplína a vůle.
- Princip ticha a klidu – děti se učí prožívat ticho, které jim následně přináší stav větší radosti a soustředění. V tichu se učí spojit se svou vnitřní pravdou. Během cvičení ticha se zklidňuje tělo, mysl, ale i duše. Tak dítě nalézá rovnováhu ve vnitřním i vnějším světě.
- Senzitivní fáze – jsou to období ve vývoji dítěte, která se vyznačují zvláštní citlivostí a vnímavostí k získávání určitých dovedností a zkušeností. Citlivé fáze trvají jen po určitou dobu a rychle odeznívají.
- Absorbující mysl – s citlivými fázemi současně pracuje také absorbující mysl, která dítěti v prvních letech života umožňuje, aby všechny podmínky ze svého okolí do sebe nasávalo jako houba vodu.
- Připravené a podnětné prostředí – připravené prostředí umožňuje dítěti realizovat svoji svobodu a uspokojovat vývojové potřeby, je to místo, kde dítě zažívá pochopení a radost. Prostředí musí být připraveno tak, aby umožnilo dítěti stát se fyzicky nezávislým na dospělém člověku.

- Polarizace pozornosti – hluboké ponoření do jakékoliv činnosti, kdy jsou všechny duševní síly dítěte soustředěny na jeden cíl. Ke koncentraci dítě dospěje, nalezne-li smysluplnou aktivitu v předem připraveném prostředí.
- Osobnost učitele – učitel je v Montessori prostředí průvodce, který provází dítě na jeho cestě za poznáním. Vytváří ve třídě připravené, harmonické a bezpečné prostředí.

6. 2 Oblasti vzdělávání v MŠ Montessori

Tyto oblasti vzdělávání slouží jako východisko pro plánování a realizaci vzdělávání. Jsou zpracovány na úrovni každé třídy v podobě třídních vzdělávacích programů. Jejich realizace je plně v kompetenci každé učitelky.

6.2.1 Praktický život

Do této oblasti patří všechny činnosti, díky kterým se dokážeme postarat sami o sebe, o druhé i o naše okolí. Je to nesmírně důležitá a klíčová oblast, kterou by dítě mělo objevit jako první, aby mohlo pak rozvíjet a objevovat další oblasti.

A) Dílčí vzdělávací cíle:

- rozvoj pohybových schopností v oblasti jemné i hrubé motoriky, koordinaci pohybu, koordinaci ruky a oka
- vytváření zdravých životních návyků jako základ zdravého životního stylu
- podpora rozvoje zájmu o učení
- seznamování s pravidly ve vztahu k druhému
- poznávání pravidel společenského soužití a jejich vytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí
- poznávání pravidel společenského soužití a jejich vytváření v rámci přirozeného sociokulturního prostředí
- osvojení si poznatků a dovedností potřebným k vykonávání jednoduchých činností v péči o okolí při spoluvytváření zdravého a bezpečného prostředí

B) Vzdělávací nabídka:

- péče o vlastní osobu a své tělo (např. rámy se zapínáním, zavazování tkaniček, mytí rukou, čištění bot a další)
- péče o okolí a společnost (prostírání stolu, zametání, leštění kovu, péče o květiny)
- cvičení sociálních vztahů + zdvořilostní formy chování - přijetí zodpovědnosti ve skupině (potřeba sociálního kontaktu – prosba, poděkování, omluva, zdravení, naslouchání, pomoc, slavnost a cvičení ticha).
- cvičení kontroly pohybu + cvičení ticha (rovnovážná cvičení a chůze po čáře – po elipse, rozvoj motoriky, koordinace ruka – oko, ztišení)
- další doplňující materiály

C) Očekávané výstupy:

- dítě zvládá koordinaci ruky oka, umí zacházet s předměty denní potřeby
- zvládá sebeobsluhu, umí se postarat o své věci
- rozlišuje, co je zdraví prospěšné a co škodí
- dítě umí nalézat nová řešení.
- umí poznat a pojmenovat čím je obklopeno
- umí postupovat podle pokynů a instrukcí
- prožívá radost z pokroků a uvědomuje si své limity a možnosti a zvládá dodržovat dohodnutá pravidla

D) Klíčové kompetence:

- dítě soustředěně pozoruje, zkoumá, objevuje, všímá si souvislostí, experimentuje a užívá při tom jednoduchých pojmů, znaků a symbolů
- řeší problémy, na které stačí; známé a opakující se situace se snaží řešit samostatně (na základě nápodoby či opakování), náročnější s oporou a pomocí dospělého
- domlouvá se gesty i slovy, rozlišuje některé symboly, rozumí jejich významu i funkci
- napodobuje modely prosociálního chování a mezilidských vztahů, které nachází ve svém okolí
- má základní dětskou představu o tom, co je v souladu se základními lidskými hodnotami a normami, i co je s nimi v rozporu, a snaží se podle toho chovat

6.2.2 Smyslová výchova

Smyslové vnímání předchází rozumovému a je prostředkem spojení dítěte s vnějším světem. Dítě prochází cestou „od uchopení k pochopení“.

A) Dílčí vzdělávací cíle:

- rozvoj využívání všech smyslů
- rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, přechod od konkrétně názorného myšlení k myšlení slovně-logickému
- rozvoj schopnosti sebeovládání
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- rozvoj úcty k životu ve všech jeho formách
- rozvoj schopnosti žít ve společenství ostatních lidí (spolupracovat, spolupodílet se), přináležet k tomuto společenství a vnímat a přijímat základní hodnoty v tomto společenství uznané

B) Vzdělávací nabídka:

- zrak – poznávání dimenzí (růžová věž, hnědé schody, červené tyče), poznávání barev (barevné destičky, základní barvy, základní a smíšené barvy, odstíny barev), poznávání tvarů (geometrická komoda).
- hmat – vnímání povrchu, vnímání hmotnosti, vnímání teplot
- sluch- zvukové válečky, zvonky
- čich – dózy s vůněmi a pachy
- chuť – dózy s pochutinami
- prostorové vnímání – geometrická tělesa, třídění, stereognostické sáčky

- pokročilý materiál - konstruktivní trojúhelníky, barevné válečky, vrstvené tvary, binomická a trinomická krychle
- přípravná cvičení k oblasti poznáváme svět – biologická komoda, botanická komoda.
- další doplňující materiály

C) Očekávané výstupy:

- dítě dokáže rozlišovat zvuky a tóny, zrakově rozlišovat tvary a předměty, rozlišovat chutě, vůně a vnímat hmatem
- zvládá základní pohybové dovednosti a prostorovou orientaci
- nalézat nová řešení
- dítě dokáže vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých a konstruktivních činnostech
- spolupracovat s ostatními a respektovat potřeby jiného dítěte
- vyjadřuje se prostřednictvím hudebních a hudebně pohybových činností, zvládá základní hudební dovednosti vokální i instrumentální (zaspívat píseň, zacházet s jednoduchými hudebními nástroji, sledovat a rozlišovat rytmus)
- vnímat, že je zajímavé dozvídat se nové věci, využívat zkušenosti k učení

D) Klíčové kompetence:

- dítě se učí nejen spontánně, ale i vědomě, vyvine úsilí, soustředí se na činnost a záměrně si zapamatuje; při zadané práci dokončí, co započalo; dovede postupovat podle instrukcí a pokynů, je schopno dobrat se k výsledkům
- všímá si dění i problémů v bezprostředním okolí; přirozenou motivací k řešení dalších problémů a situací je pro něj pozitivní odezva na aktivní zájem
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím
- samostatně rozhoduje o svých činnostech; umí si vytvořit svůj názor a vyjádřit jej
- svoje činnosti a hry se učí plánovat, organizovat, řídit a vyhodnocovat

6.2.3.Jazyk

Jazyk a řeč je základ veškerého sociálního života, protože umožňuje vzájemné porozumění.

A) Dílčí vzdělávací cíle:

- rozvoj koordinace ruky a oka, zvládat jemnou motoriku
- rozvoj jazykových a řečových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění)
- rozvoj komunikativních dovedností (verbálních i neverbálních) a kultivovaného projevu
- osvojení si elementárních poznatků o znakovém systému a jejich funkci
- rozvoj kooperativních dovedností
- vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat

B) Vzdělávací nabídka:

- mluvení – všeobecné obohacování slovní zásoby (říkadla, rozhovory, poslech četby, písně, divadelní představení)
- kartičky s obrázky, které vedou k rozvoji slovní zásoby
- psaní, trénink ruky, ucha a oka - kovové útvary, hlásky (kontrasty, páry, stupňování), psaní (smirková písmena, pohyblivá abeceda)
- čtení – od slova k větě, funkce druhů slov, větná analýza
- vyprávění pohádek a poslech pohádek, dramatizace, zpěv, prohlížení a čtení knížek
- další doplňující materiály

C) Očekávané výstupy:

- dítě dokáže vyjadřovat samostatně a smysluplně myšlenky, nápady, pocity, mínění a úsudky ve vhodně zformulovaných větách
- učit se nová slova a aktivně je používat
- sluchově rozlišovat začáteční a koncové hlásky ve slovech
- poznat napsané své jméno, poznat a vymyslet jednoduchá synonyma, homonyma a antonyma
- učit se nazpaměť krátké texty, vědomě si je zapamatovat a vybavit
- dokázat odmítnout komunikaci, která je nepříjemná
- osvojovat si elementární poznatky o okolním prostředí, které jsou dítěti blízké, pro ně smysluplné a přínosné, zajímavé a jemu pochopitelné a využitelné pro další učení a životní praxi

D) Klíčové kompetence:

- dítě klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí; poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
- nebojí se chybovat, pokud nachází pozitivní ocenění nejen za úspěch, ale také za snahu
- ovládá řeč, hovoří ve vhodně formulovaných větách, samostatně vyjadřuje své myšlenky, sdělení, otázky i odpovědi, rozumí slyšenému, slovně reaguje a vede smysluplný dialog
- ovládá dovednosti předcházející čtení a psaní
- ve skupině se dokáže prosadit, ale i podřídit, při společných činnostech se domlouvá a spolupracuje; v běžných situacích uplatňuje základní společenské návyky a pravidla společenského styku; je schopné respektovat druhé, vyjednávat, přijímat a uzavírat kompromisy
- dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky

6.2.4 Matematika

Předstupeň matematiky – smyslové a konkrétní matematické pomůcky a materiály vedou děti k „materializované abstrakci“.

A) Dílčí vzdělávací cíle:

- rozvoj a užití všech smyslů
- poznat některé číslice a písmena, popř. slova

- vytváření si elementárních poznatků o znakových systémech a jejich funkcích (abeceda čísla)
- rozvoj kooperativních dovedností
- vytváření základů pro práci s informacemi
- rozvoj pohybových schopností v oblasti jemné i hrubé motoriky, ovládnutí pohybového aparátu a jeho funkcí

B) Vzdělávací nabídka:

- 1. skupina počítání 0 – 10
- 2. skupina desítková soustava 10, 100, 1000
- 3. počítání do 1000
- 4. skupina učí se z paměti základním úlohám
- 5. skupina od konkrétního k abstraktnímu
- další doplňující materiály

C) Očekávané výstupy:

- dítě dokáže koordinovat lokomoci a další pohybové dovednosti a prostorovou orientaci
- ovládá koordinaci ruky a oka, zvládá jemnou motoriku (zachází s drobnými pomůckami a materiálem, používá tužku, nůžky...)
- dítě pojmenuje většinu toho, čím je obklopeno
- rozlišuje obrazové symboly
- učí se nazpaměť a vědomě si zapamatovat a vybavit
- dokáže řešit úkoly a situace, myslet kreativně
- postupovat a učit se podle pokynů i instrukcí, vyvíjí volní úsilí, soustředí se na činnost a jejich dokončení

D) Klíčové kompetence:

- klade otázky a hledá na ně odpovědi, aktivně si všímá, co se kolem něho děje; chce porozumět věcem, jevům a dějům, které kolem sebe vidí
- poznává, že se může mnohému naučit, raduje se z toho, co samo dokázalo a zvládlo
- zpřesňuje si početní představy, užívá číselných a matematických pojmů, vnímá elementární matematické souvislosti
- průběžně rozšiřuje svou slovní zásobu a aktivně ji používá k dokonalejší komunikaci s okolím
- dětským způsobem projevuje citlivost a ohleduplnost k druhým, pomoc slabším, rozpozná nevhodné chování; vnímá nespravedlnost, ubližování, agresivitu a lhostejnost
- dokáže rozpoznat a využívat vlastní silné stránky, poznávat svoje slabé stránky

6.2.5 Kosmická výchova

Kosmická výchova v našem pojetí představuje integraci témat z biologie, zoologie, botaniky, zeměpisu, času a historie, informace o vědě, technice a umění. Součástí jsou také dovednosti pohybové, hudební, pracovní a výtvarné, patří sem témata společenská.

Integrace oblastí a témat zahrnutých v kosmické výchově pomáhají dítěti pochopit souvislosti a řád světa, vžít se a existovat v něm, najít své místo a naučit se zacházet se sebou i s okolím.

A) Dílčí vzdělávací cíle:

- osvojení si poznatků o těle a jeho zdraví, pohybových činnostech
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních i produktivních
- vytváření pozitivního vztahu k intelektuálním činnostem a učení, podpora a rozvoj zájmu o učení
- rozvoj kultivace mravního i estetického vnímání, cítění a prožívání
- posilování prosociálního chování ve vztahu k ostatním lidem (v rodině, mateřské škole)
- vytváření povědomí o existenci ostatních kultur a národností
- vytváření základů aktivních postojů ke světu, k životu, pozitivních vztahů ke kultuře a umění, rozvoj dovedností umožňujících tyto vztahy a postoje vyjadřovat a projevovat
- rozvoj úcty k životu ve všech formách
- vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti se světem, s živou a neživou přírodou, lidmi, společnostmi, planetou Zemí

B) Vzdělávací nabídka:

- živá a neživá příroda – pokusy, skupenství vody, zvířata, rostliny
- zeměpis – vzduch, země, voda, globusy, mapa polokoulí, krabice ke kontinentům, sluneční soustava, mapy, vlajky, roční období, mapa ČR, naše město, okolí našeho města
- čas a dějiny – hry na chápání času, časové linie, narozeninový rituál
- umění – výtvarné činnosti, dějiny umění, hudební činnosti, pracovní činnosti, taneční činnosti, kultura národů
- další doplňující materiály

C) Očekávané výstupy:

- dítě má povědomí o některých způsobech ochrany osobního zdraví a bezpečí a o tom, kde v případě potřeby hledat pomoc (kam se obrátit, koho přivolat, jakým způsobem)
- dokáže porozumět slyšenému (zachytit hlavní myšlenku příběhu, sledovat děj a zopakovat jej ve správných větách)
- chápe prostorové pojmy, elementární časové pojmy, orientuje se v prostoru i rovině
- dokáže přemýšlet, vést jednoduché úvahy a také vyjádřit to, o čem přemýšlí a uvažuje
- dokáže zachycovat a vyjadřovat své prožitky (slovně, výtvarně, pomocí hudby, hudebně pohybovou či dramatickou improvizací apod.)
- chápe, že všichni lidé (děti) mají stejnou hodnotu, přestože je každý jiný (jinak vypadá, jinak se chová, něco jiného umí či neumí apod.), že osobní, respektive osobnostní odlišnosti jsou přirozené

- dítě zvládá zachycovat skutečnosti ze svého okolí a vyjadřovat své představy pomocí různých výtvarných dovedností a technik
- má povědomí o významu životního prostředí (přírody a společnosti) pro člověka, uvědomuje si, že způsob, jakým se dítě i ostatní v jeho okolí chovají, ovlivňují vlastní zdraví i životní prostředí

D) Klíčové kompetence:

- má elementární poznatky o světě lidí, kultury, přírody i techniky, který dítě obklopuje, o jeho rozmanitostech a proměnách; orientuje se v řádu a dění v prostředí, ve kterém žije.
- při řešení myšlenkových i praktických problémů užívá logických, matematických i empirických postupů; pochopí jednoduché algoritmy řešení různých úloh a situací a využívá je v dalších situacích
- dovede využít informativní a komunikativní prostředky, se kterými se běžně setkává (knížky, encyklopedie, počítač, audiovizuální technika, telefon atp.).
- chápe, že nespravedlnost, ubližování, ponižování, lhostejnost, agresivita a násilí se nevyplácí a že vzniklé konflikty je lépe řešit dohodou; dokáže se bránit projevům násilí jiného dítěte, ponižování a ubližování
- uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu

V rámci oblasti kosmická výchova, tvoříme na každé třídě tematické celky, které jsou náplní třídního vzdělávacího programu, vycházejí z naladění třídy, zájmu dětí a aktuálního dění. Tematické celky provázejí děti celým rokem a prolínají se každou oblastí Montessori pedagogiky. Témata s dětmi probíráme na elipse, která slouží nejen ke cvičení ticha, ale i pro předávání nových informací, prožitků a vědomostí. Do témat se mohou zapojit i rodiče a obohatit tak naše tematické celky zajímavou přednáškou, ukázkou, výtvarnou, hudební, pohybovou anebo jakoukoliv jinou aktivitou.

6.3 Další obohacující programy

Keramika: děti ze všech tříd se pravidelně seznamují s keramickou hlínou, jakožto dalším přírodním materiálem. Práce s keramickou hlínou je zařazována postupně od října, kdy už by všechny děti měly být zadaptované. Děti se prostřídávají ve třídě po malých skupinkách. Poznávání dětí je postupně obohacováno o plastické a prostorové vytváření z hlíny. V žádném případě nejsou děti k této práci nuceny. Pro děti je důležitý proces tvoření a ne výsledek.

Plavání: podle zájmu rodičů se předškoláci pravidelně zúčastňují výuky plavání, organizovanou Plaveckou školou TJ Tuhlovice.

Kulturní akce: jsou zařazovány podle nabídky divadel a ostatních možností, některé programy zveme k realizaci přímo do mateřské školy.

Výlety: další mimoškolní aktivity vycházejí přímo z tematických okruhů, učitelé vybírají vhodné exkurze a výlety do blízkého i vzdáleného okolí.

Školka v přírodě: každý rok na jaře vyjíždí předškoláci na školku v přírodě podle zájmu rodičů, kde ověřují svoji samostatnost a sebeobsluhu, učí se společně fungovat v jiném prostředí, než je mateřská škola.

Akce s rodiči: slouží ke vzájemnému sblížení rodičů, dětí a učitelů. Rodiče se mohou zúčastnit společných prací na zahradě, brigád, pečení vánočního cukroví, tvoření, tvořivých dílen, projektu „*Celé Česko čte dětem*“. Dále každá třída pořádá společné víkendové nebo výjezdní akce. Akce spojené s ročním obdobím jako jsou například čarodějnice, Halloween atd., rozloučení s předškoláky.

Projekt laboratoř: součástí mateřské školy je i nově vybavená laboratoř, kde pod vedením pedagoga děti objevují a zaměřují se vždy na určité téma, dovednost, vyrábění nebo objevování. Cílem je připravit pro dítě prostředí, kde bude moci bezpečně objevovat nové materiály a získávat další přírodovědné znalosti.

Dítě se seznámí s různými badatelskými a laboratorními pomůckami (lupa, mikroskop, baňky, zkumavky, atd.), vyzkouší si různé laboratorní pokusy.

V rámci polytechnické výchovy se dítě seznámí s různými materiály a vyzkouší různé techniky a práci s nářadím.

Temnou místnost lze využít k různým světelným hrám, stínovému divadlu a prohlubování smyslových vjemů.

7. Evaulační systém a pedagogická diagnostika

PŘEDMĚT EVALUACE	PROSTŘEDKY AUTOEVAULACE (METODY A TECHNIKY)	ČASOVÝ PLÁN	ODPOVĚDNOST
- Soulad ŠVP (TVP) s RVP PV	- Porovnávání textů	- Při legislativních změnách - Zásadní změny v MŠ	- Ředitelka základní školy a mateřské školy - Všichni pedagogičtí pracovníci
- Plnění dílčích cílů	- Hospitace - Konzultace - Pedagogické rady	- Průběžně - Časový plán pedagogických rad nalezneme v Ročním plánu	- Pracovník pověřený vedením pracovníků - Ředitelka základní školy a mateřské školy
- Způsob zpracování a realizace obsahu vzdělávání	- Hospitace - Třídní knihy - Třídní programy a práce dětí	- Průběžně - Průběžně - Průběžně	- Pracovník pověřený vedením pracovníků - Všichni pedagogičtí pracovníci
- Práce učitelů	- Hospitace - Třídnice - Portfolio učitele	- Průběžně - Průběžně - Průběžně	- Pracovník pověřený vedením pracovníků - Ředitelka základní školy a mateřské školy - Učitelé
- Vyhodnocování pokroků jednotlivých dětí	- Záznamy o práci s Montessori materiálem - Hospitace - Portfolia	- Průběžně - Podle potřeby - Průběžně	- Učitelé - Všichni pedagogičtí pracovníci - Učitelé

Seznam literatury

MONTESSORI, Maria. *Absorbující mysl: vývoj a výchova dětí od narození do šesti let*. Přeložil Radek GLABAŽŇA. Praha: Portál, 2018. ISBN 978-80-262-1393-2.

MONTESSORI, Maria. *Objevování dítěte*. Vydání druhé, v Portále první, revidované. Přeložil Vladimíra HENELOVÁ. Praha: Portál, 2017. ISBN 978-80-262-1234-8.

MONTESSORI, Maria. *Od dětství k dospívání*. Praha: Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-478-0.

MONTESSORI, Maria. *Tajuplné dětství*. Přeložil Jan VOLÍN. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-382-0.

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. [online]. Výzkumný ústav pedagogický. Praha: MŠMT, 2018. Dostupné na: <https://www.msmt.cz/file/45304/>.